

Odpowiedzialność zakładów ubezpieczeń z polis OC spedytora

Jerzy Różyk, CDS Kancelaria Brokerska

Znikające ciężarówki

Wielką bolączką dla spedytorów jest zlecenie przewozu „przewoźnikom”, którzy w efekcie okazują się pospolicymi złodziejami i znikają z przyjętym do „przewozu” towarem. Jedni uważają to za kradzież, inni za przywłaszczenie, a dla jeszcze innych jest to oszustwo.

Po to jednak, aby określić faktyczną kwalifikację prawną czynów popełnianych przez owych „złodziei”, należy zapoznać się, jak te czyny interpretuje orzecznictwo i doktryna.

KRADZIEŻ

Kradzież (art. 278 § 1 k.k.) określa się zabór cudzej rzeczy ruchomej w celu jej przywłaszczenia. Zabór oznacza wyjęcie rzeczy spod czyjegós władztwa i objęcie jej we własne władanie. Zgodnie z tzw. teorią zawładnięcia, zabór następuje w momencie objęcia przez sprawcę rzeczy we faktyczne władanie.

PRYWŁASZCZENIE RZECZY POWIERZONEJ

Przywłaszczeniem (art. 284 § 2 k.k.) jest bezprawne rozporządzenie cudzą rzeczą ruchomą znajdującą się w posiadaniu sprawcy z wyłączeniem osoby uprawnionej, poprzez włączenie jej do swojego lub innej osoby majątku i powiększenie w ten sposób swojego lub innej osoby stanu posiadania (wyrok SN z dnia 6 stycznia 1978 r. V KR 197/77, OSNPG Nr 6/1978, poz. 64.)

OSZUSTWO ZWYKŁE

Oszustwo (art. 286 § 1 k.k.) polega na doprowadzeniu innej osoby do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poprzez: wprowadzenie w błąd, tzn. wytworzenie w świadomości pokrzywdzonego fałszywego obrazu pewnego stanu rzeczywistego, wyzyskanie błędu innej osoby, tzn. wykorzystanie przez sprawcę już istniejących, niezgodnych z rzeczywistością, opinii lub wyobrażeń osoby

rozporządzającej mieniem (wyrok SN z 27 października 1986 r., OSNPG z 1987 r. nr 7, poz. 80).

Wszystkie te przestępstwa mają charakter umyślny i kierunkowy. Sprawca zawsze bowiem chce (umyślność) powiększyć majątek swój lub innej osoby kosztem majątku osoby pokrzywdzonej (kierunkowość).

FAŁSZYWY PRZEWOŹNIK

W sytuacji gdy spedytor zleca przewoźnikowi przewóz towaru i ów „przewoźnik” znika z towarem, nie mamy do czynienia z kradzieżą lub przywłaszczeniem towaru, lecz z oszustwem, a jeszcze ściślej z przywłaszczeniem towaru wskutek oszustwa. Mówimy więc o przestępstwie oszustwa. Owemu fałszywemu „przewoźnikowi” nie powierzamy świadomie towaru, nie dokonuje on też jego zaboru. Fałszywy „przewoźnik” podając się za prawdziwego i istniejącego przewoźnika wprowadza nas tym w błąd lub wykorzystuje nasze niezgodne z rzeczywistością wyobrażenia o sobie, czyli nas po prostu oszukuje.

Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na problem winy umyślnej i samej umyślności, jako przesłanek wyłączających odpowiedzialność zakładów ubezpieczeń z polis OCS, zawartych przez spedytorów.

OFERTA UBEZPIECZYCIELI

Jakie warunki proponują w tym zakresie nasi ubezpieczyciele, opisałem na przykładzie ogólnych warunków ubezpieczenia OCS kilku najpopularniejszych polskich zakładów ubezpieczeń (warunki na dzień 19.11.2010 r.)

The big problem for shippers is ordering transport of goods carriers who are thieves and they despair with goods taken for carrier. Some people consider such a situation as a robbery and others as an appropriation or fraud. An article deals with legal qualification of such acts.

Allianz Polska TUiR SA

Ochroną ubezpieczeniową nie jest objęta odpowiedzialność cywilna za szkody wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa przez ubezpieczającego lub osoby działające na jego zlecenie, z jego upoważnienia lub w jego imieniu.

Compensa TU S.A. Vienna Insurance Group

COMPENSA wolna jest od odpowiedzialności, jeżeli ubezpieczający wyrządził szkodę umyślnie. (...)

STU Ergo Hestia SA

Ubezpieczyciel jest wolny od odpowiedzialności, jeżeli ubezpieczający lub osoba, za którą ubezpieczający ponosi odpowiedzialność, wyrządziła szkodę umyślnie.

GENERALI TU SA

Generali nie odpowiada za szkody wyrządzone umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa spedytora i osób działających w jego imieniu i na jego zlecenie.

InterRisk TU SA Vienna Insurance Group

Ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe wskutek winy umyślnej (umyślnego działania lub zaniechania).

PZU SA

PZU SA nie odpowiada za szkody wyrządzone umyślnie, o ile nie umówiono się inaczej.

TUiR WARTA SA

TUiR WARTA nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe wskutek winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa ubezpieczającego, jego pracowników oraz osób, które działają na zlecenie, w imieniu lub na rzecz ubezpieczającego.

ODMOWA WYPŁATY ODSZKODOWANIA

W sytuacji gdy do utraty lub zaginięcia towaru doszło wskutek przestępczego działania „przewoźnika-oszusta”, zakłady ubezpieczeń najczęściej odmawiają pokrycia szkody z posiadanych przez spedytorów polis OCS.

UBEZPIECZENIA

Fot. Fotolia

Jako podstawę odmowy podają zazwyczaj „utarty przez takie szkody” paragraf, z którego wynika, że: ubezpieczyciel XYZ nie ponosi odpowiedzialności za szkody wyrządzone umyślnie lub powstałe wskutek winy umyślnej ubezpieczającego, jego pracowników oraz osób, które działają na jego zlecenie, w jego imieniu lub na jego rzecz, lub za którą ubezpieczający ponosi odpowiedzialność.

Dzieje się tak dlatego, że ubezpieczyciele traktują przewoźników-oszustów za osoby, które działają na zlecenie spedytora lub w jego imieniu. A skoro oszustwo jest przestępstwem umyślnym, zakłady ubezpieczeń już widzą podstawę do odmówienia odszkodowania i co najgorsze, często ją również stosują w praktyce.

PODSTAWA PRAWNA

Orzecznictwo i doktryna nie wykształciły jednoznacznego stanowiska w kwestii odpowiedzialności ubezpieczycieli za szkody powstałe w opisanych okolicznościach. Nieliczne wyroki sądowe oraz komentarze do przepisów prawnych dają jednak ubezpieczycielom prawo do formułowania na ich podstawie takich wniosków, aby zabezpieczyć nie interes spedytora, a swój własny. Takie podejście ubezpieczycieli stanowi naruszenie jednego z podstawowych postulatów ubezpieczeń – realności ochrony ubezpieczeniowej.

Na tej podstawie można zadać pytanie, za co w końcu płacimy składkę zawierając ubezpieczenie OCS i czy jest w ogóle sens zawierać takie ubezpieczenie? Jako praktyk nie mogę radzić, że takie ubezpieczenie nie jest potrzebne. Na pewno, jeśli ubezpieczenie OCS jest adresowane do spedytorów zajmujących się jedynie organizacją przewozu, przy takim podejściu ubezpieczycieli w niewielkim stopniu spełnia ono swoją funkcję.

Czy wobec licznych sygnałów wychodzących z branży TSL uda się więc zmienić ten stan rzeczy? Sukces w dużej mierze zależy od determinacji samych spedytorów i od tego, komu powierzą prowadzenie takich spraw.

PRZYKŁAD 1.

Spedytor M. otrzymał od swojego zleceniodawcy zlecenie przewozu kauczuku z Włoch do Polski. Spedytor zamieścił ładunek na internetowej giełdzie transportowej T. Za pośrednictwem internetowej giełdy transportowej ze spedytorem M. nawiązał kontakt włoski przewoźnik. Po zweryfikowaniu przewoźnika w oparciu o standardowe procedury funkcjonujące w firmie spedytor M. zlecił przewóz towaru włoskiemu przewoźnikowi. Towar został załadowany i nigdy nie dojechał do odbiorcy.

PRZYCZYNA SZKODY

Utrata towaru wskutek działania przewoźnika-oszusta.

SKUTKI

Towarzystwo ubezpieczeniowe X. odmówiło pokrycia szkody z ubezpieczenia OC spedytora, uzasadniając, że nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe z winy umyślnej ubezpieczającego, jego pracowników oraz osób, które działają na zlecenie, w imieniu lub na rzecz ubezpieczającego i powołując się na istniejące orzecznictwo sądów. Towarzystwo ubezpieczeniowe X. odmówiło wypłacenia odszkodowania za szkodę z posiadanego przez spedytora ubezpieczenia OCS.

Zleceniodawca domaga się od spedytora M. pokrycia szkody w wys. 29 648,40 EUR i złożył do sądu pozew przeciwko spedytorowi o zapłatę.

PRZYKŁAD 2.

Spedytor K. otrzymał od swojego zleceniodawcy zlecenie przewozu kosmetyków z Polski do Holandii. Spedytor zamieścił ładunek na internetowej giełdzie transportowej T. Za pośrednictwem internetowej giełdy transportowej ze spedytorem K. nawiązał kontakt węgierski przewoźnik. Po zweryfikowaniu przewoźnika w oparciu o standardowe procedury funkcjonujące w firmie spedytor K. zlecił przewóz towaru węgierskiemu przewoźnikowi. Towar został załadowany i nigdy nie dojechał do odbiorcy.

PRZYCZYNA SZKODY

Utrata towaru wskutek działania przewoźnika-oszusta.

SKUTKI

Towarzystwo ubezpieczeniowe X. odmówiło pokrycia szkody z ubezpieczenia OC spedytora, uzasadniając, że nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe z winy umyślnej ubezpieczającego, jego pracowników oraz osób, które działają na zlecenie, w imieniu lub na rzecz ubezpieczającego i powołując się na istniejące orzecznictwo sądów. Towarzystwo ubezpieczeniowe X. odmówiło wypłacenia odszkodowania za szkodę z posiadanego przez spedytora ubezpieczenia OCS.

Zleceniodawca domaga się od spedytora K. pokrycia szkody w wys. 41 385,52 EUR. Spedytor K. złożył do sądu przeciwko towarzystwu ubezpieczeniowemu X. pozew o zapłatę odszkodowania z polisy OCS.

PRZYKŁAD 3.

Spedytor W. otrzymał od swojego zleceniodawcy zlecenie przewozu telewizorów z Polski do Hiszpanii. Spedytor zamieścił ładunek na internetowej giełdzie transporto-

wej T. Za pośrednictwem internetowej giełdy transportowej ze spedytorem W. nawiązał kontakt węgierski przewoźnik. Po zweryfikowaniu przewoźnika w oparciu o standardowe procedury funkcjonujące w firmie spedytor W. zlecił przewóz towaru węgierskiemu przewoźnikowi. Towar został załadowany i nigdy nie dojechał do odbiorcy.

PRZYCZYNA SZKODY

Utrata towaru wskutek działania przewoźnika-oszusta.

SKUTKI

Towarzystwo ubezpieczeniowe X. wobec braku roszczenia od poszkodowanego nie ustosunkowało się do sprawy. Poszkodowany posiada ubezpieczony towar w czasie transportu (cargo) i odszkodowanie za szkodę zostało wypłacone przez jego ubezpieczyciela Z. Spedytor W. otrzymał od towarzystwa ubezpieczeniowego Z. wezwanie do zapłaty kwoty 555 217,12 PLN (regres). Wobec nie uznania roszczenia przez spedytora należy spodziewać się pozwu o zapłatę. Odpowiedzialność towarzystwa ubezpieczeniowego X. jest pod znakiem zapytania, gdyż warunki ubezpieczenia w zawartej umowie OCS przewidują wyłączenie odpowiedzialności towarzystwa za szkody powstałe wskutek winy umyślnej (umyślnego działania lub zaniechania).

W każdym opisanym przypadku spedytor nie dysponował środkami transportu, nie posiadał również licencji na wykonywanie międzynarodowego transportu drogowego, prowadziły jedynie działalność spedycyjną. Każdy ze spedytorów posiadał ubezpieczenie OC spedytora, zawarte na warunkach ogólnych. Zlecając przewóz powierzonego towaru nowemu przewoźnikowi należy pamiętać, że zlecenie może trafić do przewoźnika-oszusta. Przy istniejącym systemie weryfikacji przewoźników na giełdach transportowych łatwo jest na takiej giełdzie zarejestrować się oszustom podającym się za lub podszywającym się pod istniejących przewoźników.

Należy więc wnikliwie weryfikować przewoźników – przede wszystkim nowych i z kontaktów z giełd transportowych. Ze szczególną uwagą należy podchodzić do oferowania usług transportowych przez podmioty słowackie, węgierskie i włoskie. Jak potwierdzają statystyki, siedliskiem oszustów przywłaszczających towar są Węgry, a szczególnie rejon Egeru i Miskolca (północna część kraju) oraz południowa część Słowacji. Sprawcy bazują bowiem na nieznanomości języka oraz dużych utrudnieniach w weryfikacji węgierskich dokumentów.